

ФУНКЦІЇ АНТРОПОНІМІВ У ПЕРЕКЛАДАХ ЛЕСІ УКРАЇНКИ ТА ЇЇ ТВОРАХ НА ГРЕЦЬКУ, ІТАЛІЙСЬКУ, ЄГИПЕТСЬКУ ТЕМАТИКУ

Мазур І. В.

*Коледж Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського
E-mail: irina_mazur4231989@mail.ru*

У статті розглянуто матеріал про ономастику та ономастичні дослідження творчості Лесі Українки загалом, зокрема було акцентовано увагу на проблемі української антропонімії. Крім того, указані публікації, присвячені творчому доробку письменниці, як лінгвістів, так і літературознавців. На основі традиційної класифікації онімів зафіксовані в окремих перекладах авторки та її поезіях на грецьку, італійську, єгипетську тематику власні назви були упорядковані на чотири групи онімів: антропоніми, топоніми, теоніми, міфоніми. Відповідно були розглянуті антропоніми із поданих у статті перекладів та поезій автора за граматичними ознаками. Зазначено, що антропоніми у творах, поділяючись на імена реальних та вигаданих (гіпотетичних) носіїв, у перекладах Лесі Українки виконують як номінативну, так і експресивно-оцінну функцію. Коли справа стосується найменувань історичних осіб – емотивну, характеристика яких у контексті варіюється, надаючи онімам і урочисто-піднесеного, й іронічного, сатиричного забарвлення. Крім того, такі антропоніми використані для розкриття часопростору та національного колориту, це ж стосується й онімів у поезіях, однак у цьому разі власні назви виконують у більшості випадків лише хронотопічну функцію. Використання в поезіях тематики Середньовіччя і з-поміж зображення колориту епохи виокремлення факту відстоювання ідеалів вказують на романтичний світогляд поетеси.

Ключові слова: ономастика, антропоніми, патроніми

Постановка проблеми. Імена власні використовуються для позначення широкого та різноманітного кола предметів, явищ і понять. Розділом мовознавства, що вивчає власні назви, їх будову, системну організацію, функціонування, розвиток і походження, є **ономастика** [1, 437].

Розвиток ономастики в Україні розпочався з розробки питань топоніміки і, меншою мірою, антропоніміки. Найбільше уваги вітчизняних вчених було прикуто до вивчення топонімів, зокрема ойконімів та гідронімів, етимологія яких дозволяє більш детально розглянути історію певної території, де були зафіксовані оніми. Основоположником української антропонімії вважається І. Франко, який у праці «Причини до української ономастики» порушує проблеми народної антропонімії, наголошуючи на тому, що особові назви є важливим матеріалом як для філолога, що досліджує структуру мови, так і для історика та етнографа [2, 391]. Останнім часом українські науковці зосереджують увагу на дослідженні регіональної антропонімії та виявленні специфічних рис прізвищ окремих територій для подальшого узагальнення типологічного та контрастивного характеру.

Також актуальним і достатньо поширеним є дослідження власних назв у художніх творах. Специфіку онімного простору українських майстрів слова описано протягом останніх двадцяти років у низці наукових праць, зокрема присвячених творчості таких прозаїків, як М. Коцюбинський [3], В. Винниченко [4], М. Хвильовий [5], Ю. Яновський [6], П. Куліш [7], Г. Тютюнник і В. Земляк [8], В. Стус [9].

Чимало науковців займається художньою спадщиною Лесі Українки. Основна увага в сучасному дослідженні її творчого доробку загалом зосереджена на драматургії та художніх творах, пов'язаних з перебуванням письменниці в Криму (В. Мерзвинський «Драматургія Лесі Українки: поетика власних назв» [10], Т. Крупеньова «Ономастика драматичних творів Лесі Українки» [11]). Таким чином, підвищений інтерес з питання дослідження топонімів з-поміж інших власних назв, зокрема антропонімів, а також відведення другорядної ролі перекладам та поезіям Лесі Українки зумовлює **актуальність** обраної теми. **Мета** полягає у дослідженні особливостей функціонування антропонімів у перекладах Лесі Українки та її поезіях на грецьку, італійську, єгипетську тематику. Зразками поетичних творів для аналізу стали: «Напис на руїні», «Забута тінь», «Бранець», «Ра-Менеїс», «Тасмний дар», «Де тії струни, де голос потужний...», «Хамсін» тощо, серед перекладів – «Атта Троль» Г. Гейне, «Одіссея» Гомера, «Сірома» В. Гюго, ліричні пісні давнього Єгипту та переклади з «Ріг-веди». Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**: дати загальну характеристику явища ономастики та визначати науково-лінгвістичні основи дослідження ономастичної лексики, зокрема антропонімів, зафіксувати в перекладах та поезіях Лесі Українки власні назви та подати їхню тематичну характеристику; описати граматичні та функціональні особливості антропонімів.

Методологічною основою статті є науково-критичні статті та наукові розвідки дослідників. Основним **методом** є описовий, що дозволило схарактеризувати змістові, стилістичні, естетичні функції антропонімів у творах Лесі Українки. Використано також прийоми класифікації та частково етимологічний аналіз.

Одним із перших в Україні розпочав ономастичні дослідження відомий український слов'янознавець Я. Головацький (1814 – 1888). Чимало вчений філолог віддав вивченню історії української мови, тлумаченню власних назв Міклошича. Першим ученим, який почав роботу з відродження історичної ономастики в Україні, був Кирило Цілуйко. Його праці: «Українська топоніміка напередодні міжнародного з'їзду славістів» (Питання топоніміки. – К, 1962); «Програма збирання матеріалів для вивчення топоніміки України» (1962) тощо [12, 265].

Подальший розвиток ономастики в Україні відзначений посиленням наукової взаємодії істориків і лінгвістів. У цей час з ономастики остаточно виокремлюються спеціальні дисципліни, які мають більш вузький предмет дослідження. Тобто формуються дисципліни, предметом вивчення яких є конкретні класи власних назв. Найсамперед це топоніміка. У коло уваги вітчизняних вчених потрапляють інші окремі класи українського ономастикону. Це – космоніми (назви зірок, планет та інших космічних об'єктів), теоніми (імена міфічних та релігійних персонажів), зооніми (прізвиська та назви тварин) та ін [12, 267]. Також інтерес продовжує викликати клас антропонімів. Антропоніміка досліджує особливості утворення антропонімів,

основні принципи номінації людини, шляхи переходу апелятива в антропонім і на-впаки, хронологічні характеристики цих онімів, їх зміни в часі, виникнення різних форм найменування людини, словотвір різних класів антропонімів, функціонування тих чи інших антропонімів у мові на різних хронологічних зрізах [13, 29 – 30].

Л. Гумецька в монографії «Нарис словотворчої системи української актової мови XIV – XV ст» чимало уваги приділила виникненню особових назв, зокрема історичному словотвору українських антропонімів. Дослідженням структури українських прізвищ різних типів займалися також вчені-мовознавці С. Бевзенко, І. Железняк, Р. Керста, В. Коломієць, Л. Масенко, Н. Москальова, А. Очеретний, Ю. Редько, І. Сухомлин, О. Ткаченко, В. Фридрак та ін [14, 462].

Актуальним є дослідження антропонімів у творчості письменників. Так, Г. В. Шотова-Ніколенко у своїй дисертації «Онімний простір романів Ю. І. Яновського» зазначає, що власні назви у романах «Чотири шаблі», «Майстер корабля», «Вершники», «Мир» («Жива вода») виступають знаками-ідентифікаторами, «обличчям» кожного твору і виконують переважно хронотопічну та експресивно-виразову функцію [6, 12].

Художня творчість Лесі Українки неодноразово ставала об'єктом дослідження багатьох науковців, зокрема її лірика та драматургія. Як уже зазначалося, ономастичні дослідження творчості Лесі Українки в цілому присвячені її драматургії. Так, наприклад, Т. Крупеньова у своїй дисертації «Ономастика драматичних творів Лесі Українки» зазначила, що раннім творам письменниці притаманна так звана антропонімічна мінімалізація, і лише з «Кассандри» розпочався новий етап ономастичних пошуків і знахідок [11, 7].

Зафіксовані у перекладах та поезіях на грецьку, італійську, єгипетську тематику власні назви розподіляємо відповідно до взятої за основу традиційної класифікації розмежування онімів:

1. Антропоніми (***Ра-Менеїс** була горда цариця, дочка фараонів, / Горда й страшна, мов Урея, змія золотая...* [15, 260].

2. Топоніми (*Вдача в цариці була, мов **Нілу** підступнії води, / Що випливають з таємних джерел, невідомих нікому* [15, 260].

3. Теоніми (***Геліос** вихопивсь, – озеро красне лишивши, / В небо міднясте, щоб там для безсмертних сіять...* [16, 307].

4. Міфоніми (*Рудий **Хамсін** в Єгипті розгулявся, / жагою палений, мчить у повітрі, / чекаючи пісок сухими крильми, / і дише густим полум'ям пекучим* [15, 394].

До антропонімікону досліджуваних творів (256 уживань – у перекладах, 20 уживань – у поезіях) входять імена реальних та імена вигаданих (чи гіпотетичних) носіїв. До реальних належать імена відомих письменників, митців, учених і мислителів, історичних діячів. Основні функції онімів у цих творах – номінативна та емоційно-експресивна, у випадку з історичними особами в перекладах – емотивна, що служить для кращого розкриття часопростору та національного колориту.

У перекладах у власних назвах на позначення реальних осіб переважають імена науковців і тих осіб, з якими автори були знайомі або про яких у них склалося доволі-таки суб'єктивне враження, як, наприклад, у поемі «Атта Троль» Г. Гейне:

*Танцюристський хист підняв я
Сам високо так, як Равмер
Хист письмацький: чи ж не гірше
Пише він, ніж я танцюю?* [16, 209].

В «Ономастиці» Н. В. Подольської зазначається, що до імен вигаданих осіб входять оніми літературних персонажів, імена героїв у фольклорі, у міфах і казках [17, 38].

1. Імена літературних персонажів (антропонім **Жанні** із перекладу В. Гюго «Сірома»), онім **Габріель ді Кастельнеро** в поезії «Бранець»).

2. Імена персонажів міфів і казок (міфоантропоніми):

В Крету привів Доменевс усе товариство,

Котре втекло до війни, не взяло й його жадного море [16, 312].

До поданих груп антропонімів також можна додати біблійні антропоніми, наявність яких спостерігається також лише в перекладах, на відміну від драматичних творів Лесі Українки з їхньою частою біблійною тематикою (наприклад, антропонім **Ірод** у перекладі «Атта Троль» Г. Гейне).

До антропонімів також відносяться патроніми з формантом (-енко):

Ой ти Нелеснку Несторе, ти розкажи лиш по правді

Як то умер Агамемнон Атресенко славний широко? [16, 314].

Патронім – 1. Власна назва (ім'я, по батькові, прізвисько, прізвище) сина чи дочки, утворена від батькового іменування (його особового імені, прізвиська чи прізвища): *Бондарівна* (дочка Бондаря), *Іванчук* (син Івана) 2. Власна назва, утворена від іменування когось із предків (по батьковій чи по материній лінії), спадкова назва особи. *Ковалишин* (син якоїсь Ковалихи) на належність лексеми до патронімів залежить не від того, кого вона називає, а від того, як саме (точніше – за ким, власне, за батьком, матір'ю, чоловіком, дружиною та ін.) іменує лексема денотата. В експліцитних патронімах мотивація подвійна: основа патроніма (наприклад, *Гончаренко*) називає предка (*Гончар*), а формант (-енко) підказує, що денотат є родичем засновникові роду (сином, дочкою, дружиною чи кимось ін.) [14, 462].

Загалом, у перекладах Лесі Українки зафіксована більша кількість власних назв на позначення вигаданих осіб, ніж у поезіях. Між цими антропонімами та міфонімами на позначення персонажів міфів та казок можна провести паралель, однак більш доцільним буде розглядати їх у складі антропонімикону творів Лесі Українки, залишивши категорії міфоперсонімів назви божеств.

Лексико-семантичні видозміни онімів пов'язані, у першу чергу, з набуттям ними специфічних конотацій, відтінків значень, що виявляються в типології іменних структур, у яких вони реалізуються. У монографії В. Д. Дергача «Стилістика онімів в українських мас-медіа» подається класифікація власних назв за кількістю компонентів [18]. :

1. Однокомпонентні структури представлені або прізвищем, або ім'ям, що вказує на високий ступінь його закріпленості за чітко визначеною особою у мовній масовій відомості. До цієї групи можна віднести як антропоніми, так і теоніми й міфоніми (*Данте, Масман, Хамсін, Сфінкс, Озіріс, Прометей*).

2. Двокомпонентні структури виражаються сполученням «ім'я + прізвище», яке є нейтральним за своїм функціональним навантаженням (Густав Пфіцер, Беатріче Портінарі). Утім, онім *Габріель ді Кастельнеро* має все ж вищий рівень індивідуалізації через частку ді, яка вказує на аристократичне походження.

3. Трикомпонентні структури – об'єднують прізвище, ім'я, по батькові, використання яких надає тексту урочистості, піднесеності та поваги до названої особи. У перекладах та поезіях Лесі Українки такі структури не були виявлені.

Як уже зазначалося, антропоніми поділяються на імена вигаданих та реальних осіб. У поемі Г. Гейне «Атта Троль» зафіксована чимала кількість власних назв на позначення реальних людей, однак майже всі оніми, беручи до уваги деяку сатиричність самого твору, вносять у текст конотативне забарвлення. Так, у поемі досить часто згадуються ті чи інші філософи, науковці, яких автор висміяв за певні дії чи переконання, що знайшло своє відображення в перекладі.

*Молодець він геніальний,
Має зграбність гімнастичну,
І такі робить штуки,
Мов штукар славетний **Масман** [16, 205 – 206].*

Ще одним цікавим прикладом є поєднання персонажів зі зниженим та урочисто-піднесеним забарвленням за допомогою таких слів, як «величний». «посміх» і «нешасний», «трусився».

*Коні вчвал пішли, і глянув
З посміхом **Вільям** величний,
Як нещасний коментатор
На осли за ним трусився [16, 237].*

У поетичних творах на єгипетську тематику Леся Українка використала імена реальних осіб, хоча деякі із них більшістю читачів можуть сприйматися як міфічні персонажі. У першу чергу це стосується легенди «Ра-Менеїс», віднесеної до рубрики «Єгипетські фантазії», назва якої уже вказує на те, що мова йдеться про міф, фантазію, однак будь-яка легенда створена на основі певних історичних подій, хоч і змінених часом. У поетичному творі йдеться про одну із цариць Стародавнього Єгипту, яка правила у III тис. до н. е. Про спробу авторки за допомогою антропоніма *Ра-Менеїс* окреслити часопростір картини свідчать перші рядки легенди:

***Ра-Менеїс** була горда цариця, дочка фараонів,
Горда й страшна, мов Урея, змія золотая,
Що обвивала подвійний вінець двох Єгиптів... [15, 260].*

Для підсилення звучання та надання твору урочистості і розміреності авторка вдається до частого використання в тексті імені цариці (14 уживань), зокрема починаючи легенду з оніма *Ра-Менеїс* і закінчуючи ним поетичний твір. Для більш яскравого розкриття образу особи королівської крові, пов'язаної з богами, використані апелятиви. У тексті *Ра-Менеїс* – дочка фараонів, цариця коштовна, нетлінна цариця, але перш за все – горда **Ра-Менеїс**. Алітерація надає носієві імені твердості, рішучості, експресивності і, відповідно, знову ж таки вказує на його характеризувальну функцію.

У поетичних текстах на італійську тематику зафіксовано антропонім *Данте*, конотативність якого змінюється, набуває нової інформації залежно від контексту. У поезії «Де тії струни, де голос потужний...» на суспільну тематику образ Данте використано як творця пекла – місця, за допомогою якого поет розкрив пороки суспільства. У контексті домінуючою є соціальна функція:

*Полум'ям вічним на жах всім нащадкам
Дантове пекло палає;
пекло страшніше горить в нашім краю, –
чом же в нас Данта немає?* [15, 295].

Таким чином, Леся Українка застосувала символізацію пекла на землі в Україні і трансформувала образ поета в борця-визволителя. Це підтверджується також за рахунок перенесення імені Данте на український ґрунт і зміни форми слова з *Данте* на *Дант* (в українській мові іменники середнього роду мають закінчення *-е*, тоді як нульове закінчення більш властиве іменникам чоловічого роду).

У перекладах з інших мов головною функцією антропонімів на позначення вигаданих персонажів є номінативна, оніми в більшості випадків зберігають нейтральність, пом'якшуючись пестливими словами:

*Хлопчик зветься Гільйом, та Мадлена – дівчатко,
Той ще не ходить, а се теж мале немовлятко* [16, 287].

Цікавим є зіставлення і порівняння у перекладі з французької *Жанні – Жанна Д'Арк*. Жанні чекає свого чоловіка з моря, турбується за нього. Діти, яких вона захищає в мертвій сусідки, тільки обтяжать її сім'ю, однак вона не може покинути їх напризволяще. З іншого боку – Жанна Д'Арк, яка відштовхнулася від бажання знайти своє щастя і спромоглася подарувати його іншим. Авторка вирізняє у творі свою героїню (диференційна функція), яка тут порівнюється зі світлом, що прожене тривоги.

В уривку з поеми «Одіссея» Леся Українка дотримувалася традиційного прочитання й написання старогрецьких імен і географічних назв. Текст твору розмірений, піднесено-урочистий, чому сприяв зворотній порядок слів, без будь-яких відхилень.

*Потім, як все вже скінчила й сама помолилась,
То віддала Телемахосу кубок двойнястий, хороший,
І помолвся однаково син Одіссева коханий* [16, 309].

Повертає до народних мотивів лише використання патронімів – іменувань по батькові за допомогою форманта *-енко*:

*Тож Телемахоса красная та Полікаста купала,
Нестора того Нелесенка доня молодша...* [16, 319].

Часто в перекладі зустрічаються справжні конструкції, які складаються з іменників-антропонімів, прикметників-характеристик та залежних іменників-апелятивів.

*І зломив ту коровину ярість, і скрикнули разом
Дочки усі й невістки, і шановна дружина
Несторова, Еввідіка, найстарша з Кліменоса дочок* [169, 319].

Як найменування літературних персонажів, до антропонімів варто віднести оніми *Атта Троль* і *Мумма*. Загалом ці власні назви виконують номінативну та в певних ситуаціях характеризувальну функцію. Образ головного героя поеми розкривається поступово, без зайвої експресивності.

Атта Троль звір тенденційний,
В вірі твердий, в шлюбі щирий... [16, 265].

На противагу цьому антропонім *Мумма* в поемі, особливо у фіналі, набуває негативного забарвлення, функція оніма стає емоційно-експресивною. Душа літературного персонажа ототожнюється з чорним кольором, який у творі частково символізується як зрада, чому сприяє контраст з перифразою «дочка полудня».

*Так, вона! дочка полудня,
Чорна Мумма! тая Мумма
З москалем живе в приятні,
З диким варваром північним!* [16, 268].

Не стільки для розкриття часопростору, як для відображення національного колориту авторка використала у поетичному творі «Бранець» антропонім *Габріель ді Кастельнеро*.

*І «гостює» по неволі
Габріель ді Кастельнеро,
Жде, як бога, того часу,
Що підуть на розмін бранці* [15, 317].

На часопростір також вказує добір архаїзмів та історизмів (*лицар, шабелька злотиста, розмін, джура* та ін.), які, як і сама назва циклу («Середньовічні мотиви»), виокремлюють часовий відрізок – XIV – XVI ст, коли досить часто спалахували війни між Францією та Італією. Однак поетеса використовує в основному українські стилістичні лексеми, надаючи поетичному тексту на італійську тематику архаїчного забарвлення за допомогою імен та описів місцевості. Крім того, образ Габріеля ді Кастельнеро ускладнюється. Мається на увазі, що частка *ді* вказує на аристократичне походження, тобто патронім *Кастельнеро* означає іменування особи через його батька чи діда, або ж таким чином іде посилення на територію, яка належить цій особі. Габріель ді Кастельнеро у значенні «аристократ із Кастельнеро». Але не так походження є головним у самому творі, як відстоювання ідеалів та лицарського духу, що неможливо проявити в полоні, у який потрапив головний герой:

*Габріель ді Кастельнеро
зздри́в тим нещасним бранцям,
що Венеція держала
у своїх страшних темницях* [15, 318].

Висновки. Антропоніми в перекладах Лесі Українки виконують як номінативну, так і експресивно-оцінну функцію, а коли справа стосується найменувань історичних осіб – емотивну, характеристика яких в контексті варіюється, надаючи онімам і урочисто-піднесеного, й іронічного, сатиричного забарвлення. Крім того, такі антропоніми використані для розкриття часопростору та національного колориту. Це ж стосується і онімів у поезіях, смисловий простір яких зростає також за допомогою прийомів стилізації тексту, однак у цьому разі оніми виконують у більшості випадків лише хронотопічну функцію. Найменування літературних персонажів привертають увагу з погляду негативної чи позитивної конотації. Зокрема використання в поезіях тематики Середньовіччя і з-поміж зображення колориту епохи виокремлення факту відстоювання ідеалів вказують на романтичний світогляд поетеси.

Перспектива роботи. У наступній статті планується розгляд перекладів Лесею Українкою творів англійських письменників (Дж. Байрон, У. Шекспір) та визначення особливостей їх функціонування у порівнянні з драматургією авторки, беручи також до уваги етимологію власних назв.

Література:

1. Карпенко О. П. Ономастика / О. П. Карпенко // Українська мова. Енциклопедія / [ред. колегія: Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін.] – К. : Укр. енцикл, 2004. – С. 437 – 438. – ISBN 966-7492-19-2
2. Франко І. Причини до української ономастики / Іван Франко. Збір. тв. : В 50 т. – К, 1982. – Т. 36. – С. 391– 427. – ISBN 978-966-02-6070-2
3. Немировська Т. В. Ономастичні прийоми викриття ліберального панства в творчості М. Коцюбинського // Обласна наук. – практична конф. присвячена 125-річчю з дня народження М. Коцюбинського. Тези доповідей. – Ч. II. – Чернігів, 1989. с. 50-52.
4. Лукаш Галина Павлівна. Ономастикон прозових творів Володимира Винниченка: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Г. П. Лукаш. – Дніпропетровськ, 1997. – 18 с.
5. Усова О. О. Ономастикон художніх творів Миколи Хвильового: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Усова О. О. – Донецьк, 2006. – 20 с.
6. Шотова-Ніколенко Г. В. Онімний простір романів Юрія Яновського: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10. 02. 02 «Українська мова» / Шотова-Ніколенко Г. В. – Одеса, 2006. – 20 с.
7. Климчук О. В. Літературно-художній антропонімікон П. Куліша: склад, джерела, функції: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10. 02. 01 "Українська мова" / Климчук О. В. – Ужгород, 2004. – 21 с.
8. Соколова Алла Василівна. Онімичний аспект проблеми ідіостилю письменника (на матеріалі зіставлення антропонімії у романах Григорія Тютюнника "Вир" і Василя Земляка "Лебедина зграя"): дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук 10. 02. 01 / Соколова А. В. Одеса, 2003. – 20 с.
9. Лупол А. В. Онімний простір у поезії Василя Стуса: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 01. 02. 07 «Українська мова» / Алла Вікторівна Лупол. – Одеса, 2011. – 23 с.
10. Мерзвинський В. В. Драматургія Лесі Українки: поетика власних назв: дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / В. В. Мерзвинський. – К, 2005. – 20 с.
11. Крупеньова Т. І. Ономастика драматичних творів Лесі Українки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10. 02. 01 «Українська мова» / Тетяна Іванівна Крупеньова. – Одеса, 2001. – 20 с.
12. Зубко А. Українська ономастика: здобутки та проблеми / А. Зубко // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики: зб. наук. пр. / [відп. Ред. Г. В. Боряк] – Ін-т історії України НАН України, 2007. – С. 262 – 281. – ISBN 4-96549-023-4
13. Железняк І. М. Антропоніми / І. М. Железняк // Українська мова. Енциклопедія / [ред. колегія: Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін.] – К. : Укр. енцикл, 2004. – С. 29 – 30. – ISBN 966-7492-19-2
14. Чучка П. П. Патроніми / П. П. Чучка // Українська мова. Енциклопедія / [ред. колегія: Русанівський В. М., Тараненко О. О. та ін.] – К. : Укр. енцикл, 2004. – С. 462. – ISBN 966-7492-19-2
15. Леся Українка. Твори (у 10-ти томах). – Том 1 / Леся Українка // за ред. О. І. Корженевич. – К. : Держ. вид-во худ. літератури, 1963. – 466 с.
16. Леся Українка. Твори (у 10-ти томах). – Том 2 / Леся Українка // за ред. О. І. Корженевич. – К. : Держ. вид-во худ. літератури, 1963. – 374 с.
17. Подольская Н. В. Проблема ономастического словообразования / Н. В. Подольская. – М, 1990. № 3. – С. 40 – 53. – ISBN 5-6439-0113-4.
18. Дергач Д. В. Стилїстика онімів в українських мас-медіа: монографія / Д. В. Дергач. – К. : ВПЦ "Київський університет", 2010. – 270 с.

Мазур І. В. Функції антропонимів в перекладах Лесі Українки і її произведениях на грецьку, італійську, єгипетську тематику / І. В. Мазур // Ученые записки Таврического национального университета имени В. И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации». – 2013. – Т. 26 (65), № 1, ч. 1. – С. 534–542.

В статье рассмотрен материал об ономастике и ономастических исследованиях творчества Лесы Украинки в целом, в частности было акцентировано внимание по поводу проблемы украинской антропонимии. Кроме того, были указаны публикации, посвященные творчеству писательницы, как лингвистов, так и литературоведов. На основании традиционной классификации онимов в отдельных переводах автора и его поэзиях на греческую, итальянскую, египетскую тематику имена собственные были упорядочены на четыре группы: антропонимы, топонимы, теонимы, мифонимы. Соответственно были рассмотрены антропонимы из упомянутых в статье переводов и поэзий автора по грамматическим признакам. Указано, что антропонимы в произведениях Лесы Украинки, делясь на имена реальных и вымышленных (гипотетических) носителей, в переводах Лесы украинки исполняют как номинативную, так и экспрессивно-оценочную функцию. Если дело касается наименований исторических лиц – эмотивную, характеристика которых в контексте варьируется, предоставляя онимам как торжественно-приподнятую, так и ироническую, сатирическую окраску. Кроме того, такие антропонимы использованы для раскрытия пространства и времени, а также национального колорита, это же касается и онимов в поэзиях, но в этом случае имена собственные исполняют в большинстве случаев только хронотопическую функцию. Использование в поэзиях тематики Средневековья и сквозь изображения колорита эпохи выделение факта отстаивания идеалов указывают на романтическое мировоззрение поэтессы.

Ключевые слова: ономастика, антропонимы, патронимы

Mazur I. Functions of anthroponyms in Lesya Ukrainka translations and her works concerning Greek, Italian and Egyptian subject matter / I. Mazur // Scientific Notes of Taurida V. I. Vernadsky National University. – Series: Philology. Social communications. – 2013. – Vol. 26 (65), No 1, part 1. – P. 534–542.

Proper names used to refer to a broad and varied range of objects, events and concepts. The branch of linguistics that studies proper names, their structure, system, organization, operation, development and origin is called onomastics. The development of onomastics in Ukraine began from the research of toponymy and, to some extent, anthroponymy. Mostly, attention of local scientists was paid to the study of names, including oikonims and hydronyms, the etymology of which lets in more details consider history of a certain territory, where the onims were recorded. The founder of the Ukrainian anthroponymy is considered I. Franko, who in his "Comments on the Ukrainian onomastics" studies problems of anthroponymy, emphasizing that proper names are an important material for the philologist, exploring the structure of the language and for the historian and ethnographer as well. Recently Ukrainian researchers focus on the study of regional anthroponymy and detection of specific features of proper names of individual areas for further synthesis of typological and contrastive nature. Also relevant and sufficiently common is the study of proper names in works of art. In this connection works of M. Kotsyubyns'kyi, V. Vynnychenko, M. Hvyliovyi, Y. Yanovsky, A. Honchar, P. Kulish, G. Tyutyunnik and V. Zemlyak are studied during the latest twenty years. Many scholars are engaged in artistic heritage of Lesya Ukrainian. The focus of the present study is generally focused on the drama and works concerning the presence of the writer in the Crimea. Increasing interest concerning study of toponyms among other proper names, including anthroponyms and the econdary role of poetry and translations of Lesya Ukrainka determines the relevance of the research. In this research was found that anthroponyms in the translations made by Lesya Ukrainka perform both nominative and expressive-evaluative function, but when it comes to the names of historical persons, their characteristics in the context varies, giving onims solemn, sublime, ironic or satirical tone. In addition, such anthroponyms are used for explaining time-space and national features. In poetry onims perform mostly time-space function. Names of the literary characters attracts attention in terms of negative or positive connotations. In particular using of themes connected with the Middle Ages in the poetry or the writer among the features of the epoch indicates romantic outlook of the poet.

Key words: onomastics, anthroponims

Поступила в редакцию 01.03.2013 г.